

Jumalateenistus Nõos P, 16.02.25 kell 11.00, *Septuagesima*

Lektsioonid: Jr 9:22–23; 1Kr 9:24–27

Pihikõne: Rm 12:16

Jutlus: Mt 20:1–16

Laulud: 216 (1–5); 267 (1–3, 4); 65 (1–5); 319 (1–4)

Taevariik on majaisanda sarnane, kes läks varahommikul välja palkama töötajaid oma viinamäele. Kui ta oli töölistega päevapalga kokku leppinud ühele teenarile, läkitas ta nad oma viinamäele. Ja kui ta läks välja kolmandal tunnil, nägi ta turul teisi jõude seismas ja ta ütles neilegi: „Minge ka teie viinamäele, ja ma annan teile, mis iganes õiglane!” Ja need läksid. Taas läks ta välja kuuendal ja üheksandal tunnil ning tegi nõndasamuti. Aga kui ta üheteistkümnendal tunnil välja läks, leidis ta teisi seisvat ja ütles neilegi: „Mis te siin kogu päeva jõude seisate?” Nad ütlesid talle: „Meid ei ole keegi palganud.” Ta ütles neile: „Minge ka teie viinamäele!” Aga kui õhtu tuli, ütles viinamäe isand oma valitsejale: „Kutsu töölised ja anna neile palk viimasest kuni esimeseni!” Ja üheteistkümnendal tunnil palgatud tulid ning said igauks ühe teenari. Kui siis esimesed tulid, oletasid nad, et nemad saavad rohkem, aga nemadki said igauks ühe teenari. Aga kui nad selle olid saanud, siis nad nurisesid majaisanda üle: „Need viimased on töötanud ainult ühe tunni, ent sina oled teinud nad võrdseks meiega, kes me oleme kandnud päeva koormat ja lõõska!” Isand aga vastas ühele nendest: „Sõber, ma ei tee sulle ülekohut! Kas sa ei leppinud minuga kokku ühele teenarile? Võta oma palk ja mine oma teed, aga sellele viimasele tahan ma anda nagu sullegi! Kas ma ei tohi enese omaga teha, mida tahan? Või on sinu silm kade, et mina olen hea?” Nõnda saavad viimased esimesteks ja esimesed jäävad viimasteks. [Sest paljud on kutsutud, aga vähesed on valitud.]”

Tänases kirjakohas kuulnud tähendamissõna kõneleb Jeesus vastusena Peetruse küsimusele Mt 19:27: „Vaata, meie oleme jätnud kõik maha ja järgnenud sulle. Mis siis meile saab?” Näeme, et siin on tegemist mingisuguse tasuootusega jüngrite poolt, kelle seisukohta esindab Peetrus. Ja see on väga inimlik: midagi andnud inimene eeldab, et ta saab midagi ka tagasi.

Jeesus vastab kummaliselt, nagu tihtipeale. Ta ütleb Mt 19:28j: „Tõesti, ma ütlen teile, kes olete mulle järgnenud, uuestisündimises, kui Inimese Poeg istub oma kirkuse troonile, istute ka teie kaheteistkümnemale troonile Iisraeli kaheteistkümneme suguharu üle kohut mõistma. Ja igauks, kes on jätnud maha majad või vennad või õed või isa või ema või lapsed või põllud minu nime pärast, saab nad tagasi sajakordselt ja pärib igavese elu.“

Niisiis ühest küljest lubadus kõigile Jeesuse järgijatele – nad saavad kuningliku tasu! Nad saavad Jumala riigis võimu, rikkust, suure perekonna ja kõige tipuks ka igavese elu!

Ent siis ütleb Jeesus lause, mis võtab selle kuningliku tasu esmapilgul hoopis tagasi: „Aga paljud esimesed jäävad viimasteks ja viimased saavad esimesteks.“ Seega, teisest küljest, inimene, kes hakkab taotlema igavest elu ja jätab Jeesuse nime pärast maha majad või vennad või õed või isa või ema või lapsed või põllud, ei pruugi saada tasuks lubatust midagi, sest paljud esimesed jäävad viimasteks.

Hakkasin Piibli põhjal mõtlema, millal inimene üldse hakkas midagi eeldama või millegi üle kaalutlema. Lugesin Piibli alguse loomislugusid ja nägin, et inimene Adam võtab sõna alles teise loomisloo lõpul, kus ta 1Ms 2:23 järgi ütleb naise kohta: „See on nüüd luu minu luust ja liha minu lihast. Teda peab hüütama mehe naiseks, sest ta on mehest võetud!” Siingi Adam ei eelda midagi ega kaalutle millegi üle, vaid võtab vastu selle, kelle Jumal on talle kinkinud, naise, ja annab talle nime, nagu Jumal on tal käskinud teha.

Alles patt sundis inimese kaalutlema. 1Ms 3:6: „Ja naine nägi, et puust oli hea süüa, ja see tegi ta silmadele himu, ja et puu oli ihaldusväärne, sest see pidi targaks tegema.“ Ja 1Ms 3:9, pärast seda, kui Jumal otsis Eedeni aias Aadamat, vastas Adam Jumalale: „Ma kuulsin su häält rohuaias ja kartsin, sest ma olen alasti. Sellepärast ma peitsin enese ära.”

Me peame eeldamist ja kaalutlemist inimeseksolemise lahutamatuks omaduseks. Sellele põhineb

meie arvates inimlik tarkus ja jätkusuutlikkus. Ja samas võib seesama eeldamine ja kaalutlemine ära rikkuda meie suhte Jumalaga. Tänapäevane Jeesuse tähendamissõna on selle ilmikas näide.

Jeesuse jüngrid eeldasid, et kui nemad on olnud koos Jeesusega algusest peale, toonud Jeesust järgides suuri ohvreid, jättes maha kõik, mis neile igapäevaelus kuulus, siis saavad nad vastu midagi suurejoonelist. Kuid Jeesus näitab ülitabava tähendamissõnaga, et taevariigis ei pruugi see niimoodi olla. Täpsemalt, see pole nii sel juhul, kui inimene hakkab sellega arvestama, seda eeldama.

Esimesed töölised, keda tähendamissõna majaisand päikesetõusul palkas, ei eeldanud algul midagi. Majaisand oli nendega kokku leppinud normaalse päevapalga, ühe teenari, millest tollal piisas ühe pere päevaseks toimetulekuks. Asuti viinamäel tööle ega eeldatud midagi muud. Ka hiljem palgatud töölised olid palgakokkuleppega nähtavasti rahul, sest majaisand lubas neile anda, „mis iganes õiglane“.

Probleem tekkis alles siis, kui kõik päevatöölised kutsuti töö lõppedes korraga n-ö palgajärjekorda. Varem palgatud töölised pidid ju nägema, et päeva jooksul on viinamäele tulnud uusi töölisi ja neil oli enda arvates n-ö õigustatud ootus, et hiljem palgatud saavad vähem tasu kui nemad või siis saavad nemad kokkulepitust rohkem tasu.

Kummaline on siin aga see, et majaisand ei teinud just inimlikust aspektist mitte midagi valesti. Vaatasin igaks juhuks järele juriidilise termini „õigustatud või õiguspärane ootus“ tähenduse ja leidsin, et see tähendab järgmist: igaühel on õigus tegutseda mõistlikus ootuses, et rakendatav seadus jääb kehtima. Seega oli varem palgatute õigustatud ootus, et nad saavad päevapalgaks ühe teenari ja majaisand pidas sellest täpselt kinni.

Probleem on siis pigem selles, et varem palgatud, nähes, et palgajärjekorras on ka hiljem tööle tulnud töölised, löid endale uue õigustatud ootuse, kujutluse mingist uuest seadusest, mis oleks justkui pidanud majaisanda peas sündima. Teisisõnu, nad projitseerisid oma inimliku eelduse majaisanda mõttemaailma. Ja nagu näeme, oli see suur viga.

Kuuleme usuringkondades tihti inimesi ütlemas: „Jumal tahab...“ või „Jumal ei taha...“, „Jumal arvestab sellega...“ või „Jumal ei arvesta sellega...“. Mispärast inimesed niimoodi ütlevad? Väga tihti seepärast, et nad projitseerivad oma eeldusi Jumalale.

Jah, kui midagi on öeldud Pühakirjas, mis on, eriti protestantlikele kristlastele, absoluutne usualus, siis seda tuleb ka niimoodi võtta. Kuid juba tõlgendamisel tuleb olla ettevaatlik. Mk 16:17 ütleb Jeesus: „Kuid uskujaid saadavad sellised tunnustähed: minu nimel ajavad nad välja kurje vaime, räägivad uusi keeli, tõstavad paljaste kätega üles mürkmadusid, ning kui nad jooksid midagi surmavat, ei kahjustaks see neid; haiged, kellele nad panevad käed peale, saavad terveks.“

Inimene, kes seda kohta Piiblist loeb, mõtleb aristootelliku loogika alusel: usun, järelikult saan paljaste kätega mürkmadusid tõsta. Ent see ei pruugi niimoodi olla. Esiteks võib tema usk olla nii väike, et sellest ei piisa mürkmadude mürgi neutraliseerimiseks. Ja teiseks ei pruugi Jumal sallida sellist eeldamist: ta laseb inimesel maomürgist haigestuda just selleks, et talle õpetada Jumala armu. Või teine näide. Mt 14 kõndis Jeesus öösel järve peal ja Peetrus, kes oli paadis, tahtis Jeesusele vettpidi vastu minna, et veenduda, kas see on ikka Jeesus. Jeesus ütles: „Tule!“ Ja Peetrus läkski n-ö pimedas usus Jeesusele vastu. Aga nähes, kui tugev on tuul, hakkas ta võib-olla kaalutlema: kui tuul puhub mulle vastu, siis ei saa ma edasi liikuda; ja kui ma edasi ei liigu, siis hakkab vajuma. Nii läkski. Jeesus oli küll andnud Peetrusele võimaluse vettpidi kõndida, kuid Peetrus hakkas seda võimalust siduma oma inimlike kaalutlustega. Ja ebaõnnestus.

Meie „Kiriku laulu- ja palveraamatus“ on laul nimega „Mu jõud, Sind tahan armastada“ (nr 282, sõnade autor 17. sajandil elanud Angelus Silesius ehk Johann Scheffler). Seal laulus on seitsmes salm, mis kõlab nii: „Sind, Jumal, tahan igatseda, Sind tahan nõuda, minu kroon, ja lõpmata Sind armastada, ka siis, kui raske vaev mul on. Kuni ma elu lõpetan, Sind, Jeesus, armastan.“

Üldiselt on see salm tõlgitud, võrreldes saksakeelse originaaliga, üsna täpselt. Kuid kolmas värsirida „ja lõpmata Sind armastada“ kõlab originaalis „ich will dich lieben ohne Lohne“. Seega sobiks tõlkida „ja tasuta Sind armastada“. Usun, et see 30-aastase sõja ajal elanud saksa vaimulik ja luuletaja mõtles oma väljendiga „tasuta armastada“ samadele asjadele, millest meilgi praegu juttu on.

Armastada Jumalat tasuta, Jumalalt midagi eeldamata ka siis, kui on väga raske, on midagi, mida

Jumal usklikult inimeselt ootab. Mis siis, et pead kandma „päeva koormat ja lõõska“ nagu need varem viinamäele tööle asunud töölised, kes oma „ebaõiglase“ (juriidiliselt aga täiesti korrektse!) palga pärast nurisesid! Kui see on Jumala plaan, siis peab niimoodi olema!

Pigem võid sa alati arvestada sellega, et Jumal annab Sulle kokkulepitud palga. Ja Piibli termineis tähendab see kokkulepitud palk töotusi, mida Jumal on andnud neile, kes usuvad, et Jeesus Kristus on Issand. Tähtsaim töotus on see, et uskujad pärivad igavese elu.

Mt 6:3 ütleb Jeesus toredad sõnad, mis võiksid meie arutluse lühidalt kokku võtta: „Sina aga, kui sa oma almust jagad, siis ärgu su vasak käsi teadku, mida su parem käsi teeb...“ Kuidas on võimalik, et meie käed alluvad meie mõtteimpulssidele erinevalt? Kuid kujundlikult on see minu arvates n-ö kümnesse tabatud! Usalda Jumalat, aga ära eelda temalt midagi. Ja sa oled õnnis!

Aamen.